

oběšením. Formy trestu smrti jako způsobu ukončení lidského života varují od kultury ke kultuře v historickém čase a geografickém prostoru. Z antropologického hlediska je trest smrti studován jako součást širšího souboru restriktivních norem, umožňujících v dané společnosti prosadit sociální kontrolu a eliminovat krajně nežádoucí formy chování.

Velek, Jan (1. 5. 1952, Brno), architekt a pedagog povoláním, sběratel umění, genealog, kynolog a šibenicológ ze záliby. Je autorem mnoha progresivních architektonických realizací (viz <https://www.cka.cz/cs/svet-architektury/seznam-architektu/ing-akad-arch-velek-jan>). V posledních letech intenziv-

ně spolupracuje s antropology Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity při antropologicko-archeologickém výzkumu šibenic a jiných popravčích míst na Moravě a ve Slezsku. Antropologické a archeologické poznatky jej naopak obohacují v originální architektonické tvorbě; například tzv. tyburnská šibenice s třemi horizontálními rameny spojenými v trojúhelník a podepřenými v každém úhlu (což umožňovalo najednou popravit až čtyřicet odsouzenců) ho inspirovala k návrhu monumentálního bytového domu s komplexní občanskou vybaveností, jehož součástí je i středněkapacitní krematorium.

Výstava *Království Benin: Bronzy zkropené krví*

PAVEL ŠMÍRA

Ústav etnologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

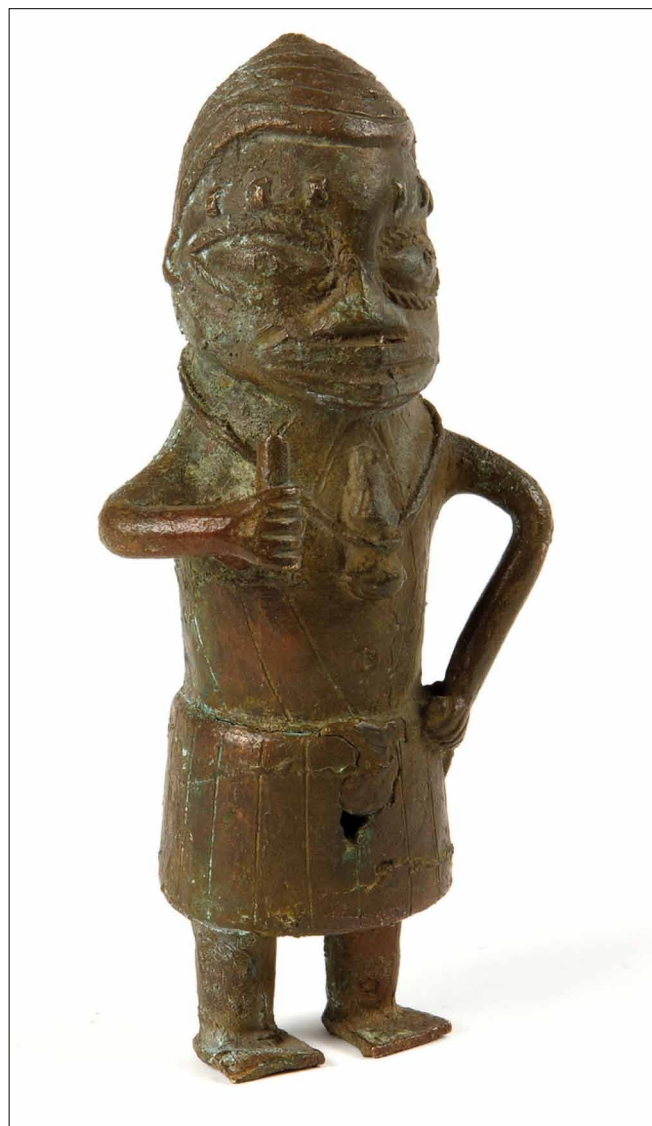
Email: pavel@smira-print.cz

V Moravském zemském muzeu v Brně v Paláci šlechticů má návštěvník v době od dubna do října 2017 možnost shlédnout ojedinělou výstavu *Království Benin: Bronzy zkropené krví*. Jejími kurátory jsou Barbora Půtová, česká antropoložka a historička umění, která v současné době působí na Ústavu etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, a Petr

Kostrhun, archeolog a vedoucí Centra kulturní antropologie při Moravském zemském muzeu v Brně. Výstava připomíná 120 let od trestné britské výpravy do království Benin na dnešním území Nigérie. Cílem této výpravy bylo dobýt beninské království a připravit o život tehdejšího vládce. Británie zde měla své ekonomické a obchodní plány, které zahrnovaly kontrolu nad zdejšími zdroji surovin a také možnost ovlivňovat

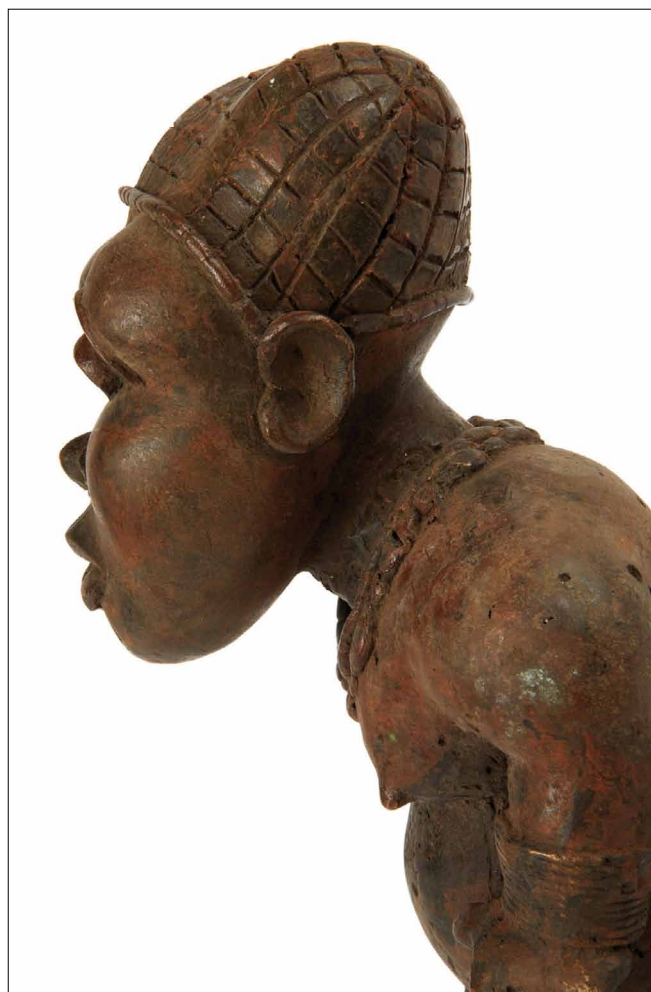
Obr. 1a,b. Pohledy do expozice výstavy *Království Benin: Bronzy zkropené krví* v Paláci šlechticů Moravského zemského muzea v Brně. © Pavel Šmíra.

Obr. 2. Plastika léčitele ze sbírek Moravského zemského muzea v Brně. © Jan Cága.

místní obchodní transakce. Důsledkem této trestné výpravy nebylo pouze „rabování“, ale také likvidace původní beninské architektury. Dobytelé zde našli unikátní umělecké předměty, vyrobené především z bronzu a slonoviny (Půtová – Soukup – Nevadomsky 2016).

Právě tuto unikátní sbírku jednotlivých bronzových artefaktů, které jsou dokladem kulturního dědictví afrického kontinentu a také důkazem samostatné a dlouhodobé beninské kulturní tradice, ilustruje současná výstava v Moravském zemském muzeu v Brně. Návštěvník zde má možnost shlédnout bronzové plastiky, například hned u vstupu bronzové plastiky leoparda, jenž v beninské kultuře představuje odvahu, sílu, moc a autoritu. Dále zde můžeme vidět plastiky kněží boha Olokuna, válečníka nebo jezdce. Ústředním exponátem této výstavy je však bronzová plastika léčitele, který v beninském království patřil společně s válečníky k respektované vrstvě obyvatelstva. Léčitelé byli v království Benin nepostradatelní, neboť se starali o zdraví panovníka, doprovázeli ho do bitev, vynášeli věštby a také míchali léčivé nápoje. Jejich medicínské znalosti byly spojovány se schopností ochrany a ovládnutí duchovního světa. Na výstavě jsou zastoupeny také plastiky kohouta, hráče na flétnu nebo vládce království Ife. Zajímavými plastikami jsou také královští trpaslíci, pamětní hlava královny matky nebo pamětní hlava nepřítel, specifický typ artefaktu, jenž sloužil jako symbol podmaněného a dobytého nepřítel království Benin (Půtová 2017). Výstavu doplňují kromě jednotlivých bronzových artefaktů panely se současnými i dobovými fotografiemi nebo mapami. Zejména pak přibližují beninské království, vliv kultur Nok a Ife, tradici uměleckých artefaktů, britskou trestnou výpravu do Beninu v roce 1897 nebo období britské koloniální nadvlády až ke vzniku svobodné Nigérie. Je zde také objasněn politický systém beninského království a tradice výroby beninských bronzů. Celou výstavu doprovází videa, která přibližují proces odlévání jednotlivých bronzových artefaktů a jejich následný prodej v ulicích nebo korunovaci již devětatřicátého vládce království Benin. Výstava *Království Benin: Bronzy zkropené krví* je zpracována přehlednou a poutavou formou, a i samotný interiér kaple, ve kterém je situována, vede k zamyšlení nad odlišností i propojením odlišných náboženských i hodnotových systémů. Výstavu doporučuji všem, kteří se zajímají o africké kultury, antropologii umění nebo areálovou antropologii.

Obr. 3. Plastika královského šaška ze sbírky Michala Koudelky. © Jan Čága.

Bibliografie

Půtová, Barbora – Soukup, Václav – Nevadomsky, Joseph (2016): *Umění a kultura království Benin*. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Půtová, Barbora (2017): *Království Benin: Bronzy zkropené krví*. Brno: Moravské zemské muzeum.